

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Όταν τα ρολόγια σταμάτησαν...

Το πρόβλημα δεν περιορίζεται στην παραβίαση του νόμου. Επεκτείνεται στη νοοτροπία, σε μια συλλογική στάση, βαθιά ριζωμένη, πεισματική...

Η επισφαλής εργασία είναι χαρακτηριστικό ανοργάνωτων και ανώριμων κοινωνιών όπως η δική μας. Ας οργανωθούμε λοιπόν κι ας ωριμάσουμε. Παρότι αδήλωτη εργασία υπάρχει σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, στην Ελλάδα οι διαστάσεις της είναι τερατώδεις, εφόσον είμαστε, έτσι κι αλλιώς, μια κοινωνία-τέρας, για τα ευρωπαϊκά δεδομένα τουλάχιστον. (Προσθέτω εδώ ότι, πράγματι, υπάρχουν χειρότερες κοινωνίες από τη δική μας.) Οι περισσότεροι αν όχι όλοι οι Έλληνες έχουν εμπειρία αδήλωτης εργασίας, δηλαδή παράνομης συμπεριφοράς.

Αλλά για μια ακόμα φορά το πρόβλημα δεν περιορίζεται στην παραβίαση του νόμου: επεκτείνεται στη νοοτροπία, σε μια συλλογική στάση βαθιά ριζωμένη, παραδοσιακή και πεισματική.

Εχω πολλά να αφηγηθώ από τη δεκαετία του 1980, όταν άρχισα να εργάζομαι στον εκδοτικό χώρο: η εκμετάλλευση ήταν ανεξέλεγκτη και νιώθαμε υπερβολική ανασφάλεια για να προβάλουμε διεκδικήσεις. Ειδικά στις λεγόμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις του βιβλίου επικρατούσε πλήρης αυθαιρεσία με τη δικαιολογία ότι ούτε οι εργοδότες είχαν χρήματα. Εξάλλου, κανείς δεν ενημέρωνε τους νέους εργαζομένους για το φορολογικό σύστημα, για το πώς πρέπει να διατηρούν βιβλία, πώς να πληρώνουν φόρους, πώς να συνεισφέρουν στα ασφαλιστικά ταμεία. Η νοοτροπία που καλλιεργούνταν συνοψιζόταν στο «πάρε τα λεφτά και τρέχα».

Το ζήτημα όμως δεν είναι οικονομικό - είναι θεσμικό, νομικό και πολιτισμικό. Και δεν πρόκειται να εκλείψει μέσω των ενισχυμένων ελέγχων. Αν δεν κατανοήσουμε ότι ενεργούμε με γνώμονα το βραχυπρόθεσμο κέρδος, ενώ, στην ουσία, αυτοκαταστρεφόμαστε, κανείς έλεγχος δεν θα μας συνεντίζει. Θα βρούμε τρόπο να παρακάμψουμε τους ελέγχους.

Επιπλέον, παρατηρείται συνωμοσία σιωπής: όλοι «ξέρουν», κανείς δεν μιλάει.

Σ' αυτή την κομφορμιστική απόκρυψη της αλήθειας βασίστηκαν όλα τα ολοκληρωτικά καθεστώτα: ο φασισμός και ιδιαίτερα ο σοσιαλφασισμός -που διήρκεσε πολύ περισσότερο- δημιούργησαν υπηκόους που συνεργάζονταν στα εγκλήματα της εξουσίας και ανέχονταν τις παρανομίες των συμπολιτών τους. Ωσπου, για να συγκαλύψουν τις δικές τους παρανομίες, κατήγγελλαν τον διπλανό τους.

Θέλω να πω: μια κοινωνία αδιαφορίας προς τον νόμο έχει την τάση, μπαίνει στον πειρασμό, να μεταμορφωθεί σε κοινωνία καταδοτών και εισαγγελέων. Χρειάζονται λοιπόν θεσμοί και παιδεία γύρω από τους θεσμούς: χρειάζεται ενημέρωση για το πώς γίνεται κανείς σωστός πολίτης, σωστός εργαζόμενος, σωστός εργοδότης. Υπάρχουν σωστοί πολίτες, υπάρχουν σωστοί εργαζόμενοι και σωστοί εργοδότες: το «σωστό» κοινωνικό συμβόλαιο είναι πραγματοποιήσιμο· δεν είναι μια ουτοπία που αναβάλλεται ξανά και ξανά για το Επέκεινα.

Και παρ' όλ' αυτά, μετά από τόσους εργατικούς αγώνες, βρισκόμαστε στο ίδιο σημείο, ακινητοποιημένοι στην αρχή του 20ού αιώνα.

Τα ρολόγια στην Ελλάδα έχουν σταματήσει, ο χρόνος έχει παγώσει.

Χρειάζονται θεσμοί και παιδεία, χρειάζεται ενημέρωση για το πώς γίνεται κανείς σωστός πολίτης, σωστός εργαζόμενος, σωστός εργοδότης

ΣΩΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Εθνος 27-4-2013

ΘΕΜΑΤΑ

- A.** Να γράψετε την περίληψη του κειμένου, που σας δόθηκε (120 λέξεις).
Μονάδες 25
- B1.** «και παρ' όλ' αυτά, μετά από τόσους εργατικούς αγώνες, βρισκόμαστε στο ίδιο σημείο, ακινητοποιημένοι στην αρχή του 20ού αιώνα» : να σχολιάσετε το περιεχόμενο της παραπάνω περιόδου σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων.
Μονάδες 10
- B2.** Στο κείμενο είναι έντονη η χρήση του α' πληθυντικού προσώπου. Να γράψετε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του.
Μονάδες 5
- B3.** Στο κείμενο παρατηρούνται αρκετά χαρακτηριστικά του δοκιμιακού γραμματειακού είδους. Να εντοπίσετε τρία απ' αυτά και να τα παραθέσετε κάνοντας τις ανάλογες παραπομπές.
Μονάδες 6
- B4.** Να γράψετε τέσσερα παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο κείμενο που σας δόθηκε.
Μονάδες 4
- B5. α)** Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ριζωμένη, αυθαιρεσία, γνώμονα, συνετίσει, καταδοτών.
Μονάδες 5
- β)** Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: ανώριμων, συλλογική, βραχυπρόθεσμο, αδιαφορίας, ακινητοποιημένοι.
Μονάδες 5
- Γ.** Το κείμενο έκανε λόγο για διάφορες παρατυπίες –παρανομίες που παρατηρούνται στον εργασιακό χώρο στην Ελλάδα. Σε άρθρο σας που θα δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα, να αναφερθείτε στα κακώς κείμενα που εντοπίζονται στην ελληνική αγορά εργασίας και να προτείνετε τρόπους για τη σταδιακή μείωσή τους.
Μονάδες 40

Φροντιστηριακός Όμιλος

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A.** Στο κείμενό της η συγγραφέας πραγματεύεται τις μορφές και τα αίτια των εργασιακών παρατυπιών στην Ελλάδα. Αρχικά, λόγω των οργανωτικών προβλημάτων θεωρεί αναμενόμενα τα υψηλά ποσοστά παράνομης εργασίας συγκριτικά με άλλες χώρες. Εμπειρικά θεωρεί ως αιτία τη χρόνια εργασιακή νοοτροπία με κυρίαρχη την εργοδοτική αυθαιρεσία, την καταπάτηση των μισθολογικών δικαιωμάτων και την ελλιπή ενημέρωση για τα δημοσιονομικά δεδομένα. Αποτέλεσμα είναι η εργασιακή ανασφάλεια και η επιδίωξη της άμεσης πληρωμής που ακυρώνει κάθε ελεγκτική προσπάθεια και ενθαρρύνει την απόκρυψη των εργασιακών παρατυπιών ή την καταδοτική γνωστοποίησή τους για ωφελιμιστικούς λόγους κατά το πρότυπο αυταρχικών καθεστώτων. Τονίζει λοιπόν την αναγκαιότητα θεσμών, παιδείας και ενημέρωσης για την ορθή και πολυδιάστατη κοινωνικοποίηση, αν και στην Ελλάδα κυριαρχούν αναχρονιστικές εργασιακές καταστάσεις.
- B1.** Στη νεότερη ιστορία έχουν καταγραφεί πολλοί αγώνες για την αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σ' αυτά συγκαταλέγονται και τα εργασιακά όπως η οκτάωρη εργασία, η ασφάλιση, οι αξιοπρεπείς και ασφαλείς συνθήκες εργασίας και οι ικανοποιητικές αποδοχές. Ωστόσο, παρά τη θεσμική κατοχύρωση αυτών των δικαιωμάτων και στην Ελλάδα, παρατηρούνται φαινόμενα που θυμίζουν κοινωνίες στην αρχή των εργασιακών τους διεκδικήσεων. Ειδικότερα, η ανασφάλιστη εργασία με την πίεση των εργοδοτών και την ανοχή των εργαζομένων, η υπέρβαση του οκταώρου χωρίς αντίστοιχες απολαβές, οι επικίνδυνες συνθήκες εργασίας, είναι μερικά από τα φαινόμενα που πιστοποιούν την ισχύουσα κατάσταση στη χώρα.
- B2.** Με τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου η συγγραφέας καταφέρνει να καλλιεργήσει ένα κλίμα οικειότητας και αμεσότητας προς το αναγνωστικό κοινό. Επίσης, δείχνει ότι ενσωματώνει τον εαυτό της στο ίδιο κοινωνικό σύνολο στο οποίο ανήκουν και οι δέκτες: μοιράζεται μαζί τους τις ίδιες ανησυχίες και τις ίδιες σκέψεις, χωρίς να ανάγεται σε αυθεντία. Έτσι, επιτυγχάνει αποτελεσματικότερα το στόχο της που είναι να προβληματίσει και να ενεργοποιήσει τους δέκτες προς την κατεύθυνση της επίλυσης των προβλημάτων που θίγει.
- B3.** Χαρακτηριστικά του δοκιμιακού γραμματειακού είδους που εντοπίζονται στο κείμενο είναι:
- ο υποκειμενικός και ο προσωπικός τόνος που παρατηρείται κατά την παράθεση της γνώμης του πομπού: «Θέλω να πω :μια κοινωνία αδιαφορίας προς τον νόμο, έχει την τάση, μπαίνει στον πειρασμό ... εισαγγελέων»
  - ο βιωματικός χαρακτήρας που παρατηρείται κατά την αφήγηση της προσωπικής της εμπειρίας : «Έχω πολλά να αφηγηθώ ... τρέχα»
  - προφορικότητα στην έκφραση, η οποία προκύπτει από την οικειότητα στον τόνο : «πάρε τα λεφτά και τρέχα»
- B4.** Παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας:
- α) «μια κοινωνία – τέρας»
  - β) «η νοοτροπία που καλλιεργούνταν»
  - γ) «τα ρολόγια στην Ελλάδα έχουν σταματήσει»
  - δ) «ο χρόνος έχει παγώσει»
- B5.**
α)	ριζωμένη:	εδραιωμένη
	αυθαιρεσία:	ασυδοσία
	γνώμονα:	κριτήριο
	συνετίσει:	νουθετήσει
	καταδοτών:	προδοτών

- β) ανώριμων:** ώριμων
συλλογική: ατομική
βραχυπρόθεσμο: μακροπρόθεσμο
αδιαφορίας: ενδιαφέροντος
ακινητοποιημένοι: κινητοποιημένοι

Γ. ΣΗΜΕΙΩΣΗ: επειδή το ζητούμενο επικοινωνιακό πλαίσιο είναι το άρθρο, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα χαρακτηριστικά του:

- ▶ τίτλος (π.χ. “Αγορά εργασίας : ανάγκη για άμεσες αλλαγές”)
- ▶ η αναφορική λειτουργία της γλώσσας.
- ▶ η κυριαρχία της επίκλησης στη λογική ή την αυθεντία
- ▶ ο επικαιρικός χαρακτήρας: αφόρμηση από ένα γεγονός της τρέχουσας επικαιρότητας (π.χ. δημοσίευση έρευνας που δείχνει τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας και την αρνητική πρωτιά της Ελλάδας στην Ευρωζώνη αναφορικά με το θέμα αυτό).
- ▶ Το επίσημο – τυπικό ύφος

Πρόλογος

Η αφόρμηση δίνεται από ένα επικαιρικό γεγονός που πιστοποιεί ότι στην ελληνική εργασιακή πραγματικότητα υπάρχουν αρκετά αρνητικά φαινόμενα – καταστάσεις.

Κυρίως Μέρος

1^ο Ζητούμενο: τα κακώς κείμενα στην ελληνική αγορά εργασίας:

- οι συνεχώς αυξανόμενοι δείκτες της ανεργίας: ειδικά λόγω της οικονομικής κρίσης παρατηρείται πως με τα μέτρα δημοσιονομικής λιτότητας έχει μειωθεί η αγοραστική δυνατότητα των πολιτών. Συνέπεια: πτώση της αγοραστικής κίνησης, οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε μείωση των αποδοχών των εργαζομένων ή σε απολύσεις ή σε παύση της επιχειρηματικής τους δράσης (“λουκέτο”). Το φαινόμενο αφορά και τους εργαζόμενους στο δημόσιο: μέτρο εφεδρείας, σταδιακή μείωση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων.
- **η ετεροαπασχόληση:** οι περισσότεροι εργαζόμενοι απασχολούνται σε εργασιακούς κλάδους που συχνά δεν έχουν καμία σχέση με το αντικείμενο των σπουδών τους. Σ’ αυτή την επιλογή τους οδηγεί η ανάγκη αλλά και το χρόνιο φαινόμενο της αναντιστοιχίας των επαγγελματικών τίτλων που αποκτούν οι Έλληνες φοιτητές, με τις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής αγοράς εργασίας.
- **η αδήλωτη (“μαύρη”) εργασία:** το φαινόμενο έχει γιγαντωθεί λόγω της οικονομικής κρίσης. Επιλέγεται, τόσο από τους εργοδότες γιατί τους συμφέρει οικονομικά η απόκρυψη στοιχείων από το Ελληνικό Κράτος, όσο και από τους εργαζόμενους είτε για τον ίδιο λόγο είτε γιατί βρίσκονται σε άμεση ανάγκη για εύρεση εργασίας. Συνέπεια :αασφάλιστη εργασία, ανυπαρξία δικαιώματος για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, απώλειες για τα ασφαλιστικά ταμεία, επίταση του οικονομικού αδιεξόδου της χώρας.
- **υποαπασχόληση:** ισοδυναμεί με πεινχρές μισθολογικές απολαβές και με ανυπαρξία κοινωνικών μέτρων προστασίας μέσω της εργασίας (π.χ. ασφάλιση).
- **εκμετάλλευση εργατικού δυναμικού:** οι υπερωρίες δεν έχουν μισθολογικό αντίκρισμα, οι εργαζόμενοι συχνά δεν λαμβάνουν ή λαμβάνουν μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα τα δεδουλευμένα τους.

- οι μετανάστες είναι τα πιο συχνά θύματα των εργασιακών παρατυπιών (ειδικά όσοι έχουν έρθει παράνομα στη χώρα). Η κατάσταση συντηρείται λόγω της άγνοιας για τα εργασιακά τους δικαιώματα, λόγω της ανάγκης για επιβίωση, αλλά και λόγω της ελληνικής γραφειοκρατίας.
- αναποτελεσματική ή βραδεία δράση των ελεγκτικών μηχανισμών για τον εντοπισμό των περιπτώσεων καταστρατήγησης των εργασιακών δικαιωμάτων. Συνέπεια: ατιμωρησία.
- με την ανεργία να πλήττει πάνω από το 50% των νέων, πολλοί είναι εκείνοι που καταφεύγουν στα διάφορα γραφεία ευρέσεως εργασίας στο εξωτερικό □ μετανάστευση.
- μη τήρηση των κανόνων ασφαλείας σε πολλούς εργασιακούς χώρους ώστε να μειωθούν οι δαπάνες για απόκτηση του κατάλληλου εξοπλισμού και να ελαχιστοποιηθεί το κόστος παραγωγής (κέρδος για τον επιχειρηματία – εργοδότη). Συνέπεια: πολλά ατυχήματα σε εργασιακούς χώρους ή επικράτηση συνθηκών «εργασιακού μεσαίωνα».
- συνεχείς υποχωρήσεις από την πλευρά των εργαζομένων στις απαιτήσεις των εργοδοτών από φόβο μήπως χάσουν τη δουλειά του (πλήγμα για την αξιοπρέπεία τους).
- ο αθέμιτος ανταγωνισμός για την οικονομική επιβίωση επιχειρήσεων και εργαζομένων ευνοεί τη χρήση παράνομων ή δόλιων οδών.
- οι εργαζόμενοι νιώθουν απροστάτευτοι γιατί και το συνδικαλιστικό κίνημα φαίνεται να αδυνατεί να δώσει λύση στα προβλήματά τους· άλλωστε, οι συνδικαλιστές συχνά γίνεται το μέσο εξυπηρέτησης προσωπικών – κομματικών συμφερόντων.
- αναξιοκρατία – αδιαφάνεια: διορισμοί και προσλήψεις δια της κομματικής οδού.
- Ρατσιστικές διακρίσεις: υπάρχουν άνθρωποι που αποκλείονται από την αγορά εργασίας λόγω του φύλου ή της ηλικίας ή της καταγωγής τους (ή για άλλους λόγους)

Μεταβατική παράγραφος: επιτακτική η ανάγκη για αλλαγή του εργασιακού σκηνικού.

2ο Ζητούμενο: τι μπορεί να γίνει ώστε να σημειωθούν βελτιωτικές αλλαγές στην ελληνική αγορά εργασίας :

- ορθότερος επαγγελματικός προσανατολισμός και ορθότερη επιλογή επαγγέλματος (σύμφωνη με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα των νέων αλλά και αντίστοιχη των πραγματικών αναγκών της ελληνικής αγοράς εργασίας).
- ενεργοποίηση του Κράτους για ποσοτική και κυρίως για ποιοτική ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών που ενεργοποιούνται στα εργασιακά θέματα· επιπλέον, απαιτείται οι μηχανισμοί αυτοί να συμπληρωθούν κι από ένα αυστηρότερο νομοθετικό πλαίσιο που θα βάλει τέλος στο καθεστώς ατιμωρησίας για όσους αυθαιρετούν στο εργασιακό σκηνικό. Προς αυτή την κατεύθυνση αποσκοπεί η εισαγωγή του θεσμού της Οικονομικής Αστυνομίας που θα συνεργάζεται με τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας.
- το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας οφείλει να πραγματοποιεί συχνότερους ελέγχους για τον περιορισμό της παραβατικότητας στην αγορά εργασίας (έλεγχος των εργασιακών σχέσεων, της τήρησης των δικαιωμάτων των εργαζομένων π.χ. αναφορικά με την υγεία, την ασφάλεια κτλ). Ανάγκη επίσης για συνεργασία του συγκεκριμένου Σώματος με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας ώστε να γίνουν νέοι στοχευμένοι έλεγχοι με τη βοήθεια της διεθνούς εμπειρίας που έχει αποκτηθεί σε ανάλογα θέματα αλλά και με τη συνδρομή των νέων τεχνολογιών.
- η τήρηση της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας είναι σαφώς και θέμα Παιδείας. Άρα, κρίνεται αναγκαία η καταβολή προσπάθειας από τους φορείς κοινωνικοποίησης και διαπαιδαγώγησης (οικογένεια – σχολείο – Μ.Μ.Ε.) για την ενημέρωση των νέων σχετικά με:
  - i. τα εργασιακά τους δικαιώματα
  - ii. τις παρανομίες που παρατηρούνται στην αγορά εργασίας

Επιπλέον, η απόκτηση ηθικών αρχών – αξιών (σεβασμός στα δικαιώματα όλων των ανθρώπων, αίσθημα δικαίου κτλ.) θα απομακρύνει το ενδεχόμενο να αναπτυχθούν συμπεριφορές που θα αντιστρατεύονται τα εργασιακά δικαιώματα στο άμεσο μέλλον.

- Εξυγίανση του δημόσιου τομέα, καταπολέμηση αναξιοκρατίας και αδιαφάνειας, μείωση των δημόσιων δαπανών ώστε να δημιουργηθούν ευκαιρίες ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Αυτό θα δημιουργήσει ευνοϊκό κλίμα για επενδυτική κινητικότητα στη Ελλάδα
- Προσπάθεια για ενίσχυση της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής και του τουρισμού ώστε να δημιουργηθούν εργασιακές προοπτικές σ' αυτούς τους αποδοτικούς για την Ελλάδα τομείς. Για κάτι τέτοιο σαφώς απαιτούνται ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις και κίνητρα για αποκέντρωση.
- Ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις για τις οφειλές πολλών επιχειρήσεων ώστε να δοθεί "ανάσα" στην αγορά.
- Ορθολογικότερη μεταναστευτική πολιτική (και ασφαλώς άρση της γραφειοκρατίας) ώστε να πάψουν οι οрдές των απογοητευμένων και σε απόγνωση μεταναστών και αυτοχθόνων και να μην υποκύπτουν σε εργοδοτικές πιέσεις που είναι ασύμβατες με την εργατική νομοθεσία.

Επίλογος

Εξαγωγή του συμπεράσματος ότι είναι επιτακτική η ανάγκη για διαρθρωτικές αλλαγές που θα φέρουν ανάκαμψη (οικονομική και ψυχολογική) στον Έλληνα πολίτη – εργαζόμενο.

ΕΝΑ
Φροντιστηριακός Όμιλος